QL
461
P544
ENT

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de

VLAAMSE VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE

Afgiftekantoor Antwerpen X
Periode: april – mei – juni ISSN 0771-5277

Redactie: Dr. J.-P. Borie (Compiègne, France), Dr. L. De Bruyn (Antwerpen), T. C. Garrevoet (Antwerpen), B. Goater (Chandlers Ford, England), Dr. K. Maes (Gent), Dr. K. Martens (Brussel), H. van Oorschot (Amsterdam), D. van der Poorten (Antwerpen), W. O. De Prins (Antwerpen).
Redactie-adres: W. O. De Prins, Nieuwe Donk 50, B-2100 Antwerpen (Belgium).
e-mail: willy.deprins@antwerpen.be.

Jaargang 30, nummer 2 1 juni 2002

Interessante waarnemingen van Lepidoptera in Griekenland: Deel II

SMITHSONIAN
APR 2 5 2004
LIBRARIES

Maurits De Vrieze

Abstract: Interesting observations of Lepidoptera in Greece: part II
In the period of 21 May to 10 June 2001 moths were observed in several Greek localities with artificial light. Localities visited are Zachlourou, Vrachni, Souvardo and the Chelmos plateau above Kalavrita (Achaia) in the Peloponnisos and at the foot of the Parnassos mountains, near Arahova (Beotia). A list of the observed species is presented.

Résumé: Observations intéressantes de lépidoptères en Grèce: partie II
Entre le 21 mai et le 10 juin 2001 des lépidoptères nocturnes furent observés dans diverses localités en Grèce à l'aide de lumière. Les lampes furent utilisées à Zachlourou, Vrachni, Souvardo et Chelmos plateau au-dessus de Kalavrita (Achaia) dans le Peloponnèse et au pied du mont Parnasse, près d'Arahova (Beotia). Une liste des espèces observées est présentée.

Key words: Faunistics – Greece 2001

De Vrieze, M.: Potaarde, 43, B-9190 Stekene (maudev@planetinternet.be).

Inleiding

Van 21 mei 2001 tot en met 10 Juni 2001 reed ik voor de tweede maal naar Griekenland, met het doel er met een lichttoren en een lichtval vooral Geometridae en Noctuidae waar te nemen. Ik gebruikte een lichttoren met twee blacklight-TL-lampen van 25W en één werklamp van 25W. Er werden 14 nachtvangsten verricht met de lichttoren en bovendien had ik een lichtval op batterij, die de hele nacht bleef staan. Deze val werd gedurende 17 nachten ter plaatse gelaten. De eerste waarnemingen gebeurden te Zachlourou en omgeving (Achaia) in de Peloponnisos. Van daaruit ging het naar de omgeving van Arahova in Beotia (het zuiden van Midden-Griekenland) aan de voet van het Parnassos-gebergte. Hier werden vijf avonden waarnemingen gedaan. Daarna opnieuw naar de eerste biotoop te Zachlourou en Vrachni (Achaia). Alleen de

vlinders, die verleden jaar niet werden geobserveerd, worden in deze lijst opgenomen. Voor een volledig overzicht wordt verwezen naar De Vrieze (2001). De meeste waarnemingen en vangsten van Lepidoptera betroffen Noctuidae (met de Nolidae inbegrepen), vervolgens Geometridae en, in mindere mate, Pyralidae en de andere families. In 2000 werden waargenomen en verzameld: 83 soorten Noctuidae, 36 soorten Geometridae en 57 soorten uit diverse families, in totaal 176 soorten. In 2001 werden 30 soorten Noctuidae, 10 soorten Geometridae en 24 soorten uit diverse families (in totaal 64 soorten) waargenomen, die het jaar daarvoor in ongeveer dezelfde periode van het jaar niet werden gezien. Dit brengt het totaal aantal soorten voor de periode van 20 mei tot 10 juni op 240.

Korte beschrijving van de bezochte biotopen

Zachlourou (Achaia): een plaatsje in de Vouraïkoskloof, op een hoogte tussen 600 en 900 m (hoogste punt is het klooster Mega Spileio). De lampen stonden steeds op een hoogte tussen 600 en 640 m. Er zijn steile, canyonachtige rotswanden, door de Vouraïkos-rivier uitgesleten. De flora bestaat er vooral uit lage begroeiing en heesters van immergroene eikensoorten (*Quercus* spp.). De temperatuur 's avonds en 's nachts schommelde tussen 17 en 20°C.

Vrachni (Achaia): een zevental km meer oostwaarts en op een hoogte van 800 tot 1000 m. Veel eikensoorten, andere heesters en veel *Silene*-achtigen. Hier is de temperatuur wisselvalliger: het kan vrij koud en winderig worden 's avonds en 's nachts.

Het Chelmos plateau (Achaia): strekt zich uit boven Kalavrita, in de richting van de skipistes: de mooiste bergbloemenweiden en biotopen liggen in het gebied Xerokambos op ongeveer 1620 m hoogte.

Arahova (Beotia): een stadje op ongeveer 1000 m hoogte aan de voet en de zuidelijke hellingen van het Parnassosgebergte. Een paar kilometer uit het centrum en slechts enkele tientallen m hoger, in de richting van de skipistes, zijn er unieke biotopen. De lampen stonden steeds op een niet meer gebruikte weg boven op een afunctionele brug. Het licht reikte tot de hoogste toppen van de Parnassos. Onder de brug is er een uitgedroogde rivierbedding. Op de thermofiele hellingen met struiken van *Quercus*-soorten en andere heesters, groeien veel *Verbascum*- en *Silene*-achtigen.

Enkele notities over de meest interessante waargenomen soorten

Voor systematiek en nomenclatuur werd Karsholt & Razowski (1996) gevolgd.

Dysgonia torrida (Guenée, 1852): deze soort komt vooral in de tropische en subtropische zones van Afrika en Azië voor. Sporadisch komt ze ook in Spanje, Malta, Zuid-Italia en Griekenland voor. Uit Griekenland zijn er slechts meldingen uit de Peloponnisos (Monemvasia: Christensen & Skule, in litt. M.

Fibiger), Chelmos plateau en Megaspileion (Achaia). Ik ving één exemplaar te Vrachni.

Ctenoplusia accentifera (Lefèbvre, 1827): eveneens een soort uit vooral de tropische en subtropische zones van Afrika en Azië, alsook in het Middellandse-Zeegebied. Eén exemplaar te Zachlourou.

Shargacucullia thapsiphaga (Treitschke, 1826): steeds lokaal en niet gewoon (Ronkay & Ronkay 1994). Twee exemplaren te Vrachni.

Amephana dalmatica (Rebel, 1919): typische soort van de lagere en middelste zones van de Balkan en Klein-Azië, erg lokaal, maar plaatselijk gewoon. Biologie en vroege stadia nog niet beschreven (Ronkay & Ronkay 1995). Talrijk te Zachlourou en Vrachni.

Aegle vespertalis (Hübner, [1813]): Zuidoost-Europa en Voor-Azië: de meest voorkomende soort uit dit geslacht, hoewel ik toch slechts één exemplaar heb gevangen te Arahova.

Aegle agatha (Staudinger, 1861): de zeldzaamste soort uit het geslacht (M. Fibiger pers. meded.). Endemisch voor Griekenland; de biologie en eerste stadia zijn nog niet beschreven (Hacker 1989). Door mij alleen te Vrachni waargenomen.

Paradrina suscianja von Mentzer, 1981: deze soort is endemisch voor de Balkan en werd maar sinds kort beschreven. Ik ving één exemplaar te Arahova.

Eremodrina gilva (Donzel, 1837): soort van montane en subalpiene gebieden. Alleen te Arahova: één exemplaar.

Apamea sicula (Turati, 1906): een Vooraziatisch-Mediterrane soort die voorkomt in Marokko (ssp. *maroccana*), in Sicilië, de Abruzzen en Zuidoost-Frankrijk (ssp. *sicula*) en in Hongarije, delen van de Balkan, Turkije, West-Iran, Irak en Libanon (ssp. *syriaca*). Op het eerste zicht moeilijk te onderscheiden van *Apamea monoglypha*. Slechts één exemplaar (een) te Arahova (Parnassos) op 1.VI.2001.

Discestra mendax (Staudinger, 1879): een soort van Zuidoost-Europa en Voor-Azië. In Europa is de vlinder zeldzaam. In Griekenland zijn enkele waarnemingen gekend. Biologie en éérste stadia nog niet beschreven (Hacker 1989). Ik ving één exemplaar te Vrachni.

Hadena armeriae (Guenée, 1852): eveneens een zeldzame soort (M. Fibiger pers. meded.) waarvan de biologie en eerste stadia nog niet beschreven zijn (Hacker 1989). Thermofiele hellingen, meestal in de middelste lagen van gebergten, zijn de voorkeursbiotopen: ik ving de vlinder alleen te Vrachni (800 m). Uit de Peloponnisos voorheen slechts gemeld uit Sparta, Mistra en Pavori.

Yigoga forcipula ([Denis & Schiffermüller], 1775): een zeer variabele soort waarvan talrijke ondersoorten beschreven werden, die dan weer door de ene auteur verworpen, en door de andere behouden worden. De ondersoort *Y. forcipula helladica* (Rebel, 1905) wordt door Hacker verworpen (Hacker 1989) en door Fibiger behouden, ofschoon Fibiger persoonlijk gelooft dat alle Griekse exemplaren behoren tot *Y. forcipula forcipula* ([Denis & Schiffermüller], 1775) (Fibiger 1990). Mogelijk omvat het taxon toch meer dan één soort; alleen verder onderzoek kan dit uitmaken.

Plaat 1

1. – *Paradrina suscianja*, 2. – *Aegle agatha*, 3. – *Meganola gigantula*, 4. – *Amephana dalmatica*, 5. – *Hadena armeriae*, 6. – *Ctenoplusia accentifera*, 7. – *Discestra mendax*, 8. – *Aegle vespertalis*, 9. – *Eremodrina gilva*, 10. – Biotoop Xerokambos op het Chelmos Plateau, Peloponnisos, 1620m.

Meganola gigantula (Staudinger, 1879): deze vlinder komt alleen voor in Scandinavië, Bulgarije en Griekenland. Eén exemplaar te Arahova.

Legende bij de lijst van de waargenomen soorten:

Z. = Zachlourou (Achaia), Peloponnisos: 600–640 m, 21–23.V. en 7.VI.2001.
V. = Vrachni (Achaia), Peleponnisos : 800 m, 24–27.V. en 5–10.VI.2001.
C. = Chelmos plateau boven Kalavrita (Achaia), Peloponnisos: 1620 m, 23.V.2001: alléén val en overdagvliegende Lepidoptera (22.V.–9.VI.2001).
A. = Arahova (Beotia), Parnassos-gebergte: 1000 m, 31.V.–4.VI.2001.
Ap.: g. = gewoon, g.l.= gewoon, maar lokaal, a.t.= af en toe, z.= zeldzaam, z.z.= zeer zeldzaam.

	Z.	V.	C.	A.	Ap.
Tineidae:					
Hapsifera luridella Zeller, 1847			×		a.t.
Deoclonidae:					
Syringopais temperatella (Lederer, 1855)		×			z.
Limacodidae:					
Hoyosa cretica (Rebel, 1906)	×	×			a.t.
Zygaenidae:					
Jordanita budensis (A. & A. Speyer, 1858)			×		g.l.
Pyralidae:					
Aphomia sociella (Linnaeus, 1758)	×	×		×	g.
Sciota divisella (Duponchel, 1842)		×			a.t.
Epischnia prodromella (Hübner, 1799)	×				a.t.
Chrysocrambus linetella (Fabricius, 1781)	×				a.t.
Cynaeda gigantea (Wocke, 1871)	×	×		×	g.
Udea fulvalis (Hübner, [1809])	×	×			a.t.
Pyrausta coracinalis Leraut, 1982			×		z.
Paratalanta hyalinalis (Hübner, 1796)	×	×			a.t.
Dolicharthria bruguieralis (Duponchel, 1833)	×				z.
Sphingidae:					
Acherontia atropos (Linnaeus, 1758)				×	z.
Hesperiidae:					
Spialia orbifer (Hübner, 1823)			×		g.l.
Papilionidae:					
Parnassius mnemosyne (Linnaeus, 1758)			×		g.l.
Pieridae:					
Colias aurorina Herrich-Schäffer, 1850			×		g.l.
Lycaenidae:					
Polyommatus semiargus (Rottemburg, 1775)			×		g.

	Z.	V.	C.	A.	Ap.
Nymphalidae:					
Melanargia larissa (Geyer, 1828)			×	×	g.
Geometridae:					
Scopula vigilata Prout, 1913	×			×	a.t.
Scopula minorata (Boisduval, 1833)				×	a.t.
Idaea determinata (Staudinger, 1876)	×	×			a.t.
Idaea aureolaria ([Denis & Schiffermüller], 1775)			×		g.
Idaea elongaria (Rambur, 1833)		×			z.
Nebula salicata ([Denis & Schiffermüller], 1775)	×				z.
Thera vetustata ([Denis & Schiffermüller], 1775)	×	×			a.t.
Neognopharmia stevenaria (Boisduval, 1892)	×	×			z.
Charissa dubitaria (Staudinger, 1892)		×			z.
Semiaspitates ochrearia (Rossi, 1794)	×				g.
Notodontidae:					
Harpyia milhauseri (Fabricius, 1775)	×				z.
Noctuidae:					
Dysgonia torrida (Guenée, 1852)	×				z.z.
Drasteria cailino (Lefèbvre, 1827)				×	a.t.
Lygephila procax (Hübner, [1813])		×			z.
Hypena obsitalis (Hübner, [1813])	×				z.
Phytometra viridaria (Clerck, 1759)	×				z.
Ctenoplusia accentifera (Lefèbvre, 1827)	×				z.z.
Eublemma ostrina (Hübner, [1808])				×	z.
Rhypagla lacernaria (Hübner, [1813])	×	×			z.
Sphargacucullia thapsiphaga (Treitschke, 1826)	×	×			a.t.
Amephana dalmatica (Rebel, 1919)	×	×		×	g.
Amphipyra tragopoginis (Clerck, 1759)		×		×	a.t.
Aegle vespertalis (Hübner, [1813])				×	z.
Aegle agatha (Staudinger, 1861)		×			z.z.
Periphanes delphinii (Linnaeus, 1758)		×		×	a.t.
Chazaria incarnata (Freyer, 1838)	×	×		×	a.t.
Paradrina suscianja Mentzer, 1981				×	z.
Eremodrina gilva (Donzel, 1837)				×	z.
Apamea monoglypha (Hufnagel, 1766)	×	×		×	g.
Apamea sicula (Turati, 1909)				×	z.
Apamea anceps ([Denis & Schiffermüller], 1775)				×	z.
Discestra microdon (Guenée, 1852)				×	z.
Discestra mendax (Staudinger, 1879)		×			z.z.
Aetheria corsica (Rambur, 1832)		×			g.
Hadena armeriae (Guenée, 1852)		×			z.z.
Hadena magnolii (Boisduval, 1829)		×		×	g.
Noctua janthe (Borkhausen, 1792)	×	×		×	g.
Dichagyris renigera (Hübner, [1808])				×	z.
Yigoga signifera ([Denis & Schiffermüller], 1775)				×	z.

	Z.	V.	C.	A.	Ap.
Yigoga nigrescens (Hofner, 1888)		×		×	a.t.
Yigoga forcipula ([Denis & Schiffermüller], 1775)		×		×	g.
Nolidae:					
Meganola togatulalis (Hübner, 1798)		×		×	z.
Meganola gigantula (Staudinger, 1879)				×	z.
Nycteola asiatica (Krulikovsky, 1904)		×			z.
Bena bicolorana (Fuessly, 1775)		×			z.

Dankwoord

Eerst en vooral aan mijn echtgenote, die zich bij mij voegde na een tiental dagen. Wij deden samen alle observaties in Arahova aan de voet van het Parnassosgebergte, waar ze mijn eerste en enige *Aegle vespertalis* ving. We observeerden ook samen gedurende de tweede periode in Achaia en zij ving ook de eerste *Aegle agatha*! Mijn hartelijke dank aan J. L. Yela, die, met onderzoek van de genitalia, de determinatie verrichtte van *Apamea sicula*. Ook aan Michael Fibiger voor de determinatie van een paar moeilijkere soorten en voor de vele raadgevingen en informatie en persoonlijke mededelingen. Aan Willy De Prins tenslotte voor zijn adviezen en supervisie.

Literatuur

De Vrieze, M., 2001. *Interessante waarnemingen van Lepidoptera in Griekenland*. — *Phegea* **29**(1): 19–28.

Fibiger, M., 1990. *Noctuidae Europaeae Vol. 1 Noctuinae I*. — Entomological Press, Sorø, 208 p., 16 colour plates.

Hacker, H., 1989. *Die Noctuidae Griechenlands* (Lepidoptera, Noctuidae). — *Herbipoliana* **2**: 1–589, I–XII.

Karsholt, O. & Razowski, J. (eds.), 1996. *The Lepidoptera of Europe. A distributional Checklist*. — Apollo Books, Stenstrup.

Ronkay, G. & Ronkay, L., 1994. *Cuculliinae I*. — In: Fibiger, M. (ed.). *Noctuidae Europaeae Vol. 6*. — Entomological Press, Sorø, 282 p., 10 colour plates..

Ronkay, G. & Ronkay, L., 1995. *Cuculliinae II*. – In: Fibiger, M. (ed.). *Noctuidae Europaeae Vol. 7*. — Entomological Press, Sorø, 224 p., 4 colour plates.

Corrigendum

In De Vrieze (2001) moet op p. 22 en 26, en op plaat 1 nr. 8 *Hypena munitalis* Mann, 1861 vervangen worden door *Rhynchodontodes antiqualis* (Hübner, [1809]).